

Motivet er delvis ønsket om å ha gisler og delvis håpet om å lamme det lovlige styre som kommer etter dem. Både fra Frankrike, Belgia og Holland og nå sist fra Nord-Finnland har vi etterretninger om at statstjenestemenn blir slept med når tyskerne må trekke seg tilbake. Vi må derfor være forberedt på lignende aksjoner i øket målestokk også hos oss. Det sier seg selv at nazimyndighetene ikke kan vente at de gjenværende tjenestemenn skal øke sine anstrengelser for å overta arbeidet etter de av sine kolleger som er arrestert eller avskjediget av politiske grunner. Og blokaden av offentlige stillinger er mer nødvendig enn noen gang - som et mottrekk mot nazistenes hensynsløshet mot statstjenestemennene i Norge og i de andre besatte land.

Innenriksdepartementet. Natt til 10. oktober og samme dags formiddag ble 6 funksjonærer i Innenriksdepartementet arrestert av statspolitiet og kort etter sendt i konsentrasjonsleir. Blandt de arresterte er en opportunist som lenge var medlem av NS og som av den grunn har innehatt flere stillinger samtidig og også ellers har fått lønsmessige fordeler. De øvrige fem, nemlig tidligere rådmann Holmraast i Bærum, sekretærene A. Roll Matthiesen og T. Bull Njå samt assistentene Østbye og frk. Tharaldsen er ved beslutning av statspolitistjef Marthinsen "sikret" for 6 mndr. Det er neppe grunn til å tro at statspolitiet har funnet på dette av seg selv. Nei, det er nok fra NS hold i departementet at ofrene er utpekt.

Norsk arbeidsliv idag. Blokaden av offentlige stillinger er for tiden meget effektiv når det gjelder stillinger i det juridiske embetsverk. En rekke sorenskriverembeter og dommerfullmektigstillinger står ubesatt. Enkelte steder kan juridiske forretninger overhodet ikke utføres da både sorenskriver og dommerfullmektig er arrestert eller avskjediget og nye folk ikke har kunnet skaffes. Justisdepartementets forsøk på å beordre unge jurister til dommerfullmektigstillingene faller som regel meget uheldig ut. Det er sogar i et par tilfelle kommet derhen at den som beordres, er blitt avhentet av statspolitiet og under politiskorte er ført til vedkommende dommerkontor, hvor han er blitt avlevert til sorenskriveren mot kvittering. Hvorpå han forutsettes å skjytte sin stilling lojalt og samvittighetsfullt.

Også de enkelte partimedlemmer har sine vanskeligheter - og løser dem i den nye tids ånd. "Politipresident" Askvig har som så mange andre av den nye tids tilhengere vanskelig for å få hushjelp. For kort tid siden fikk noen av vaskekonene ved Oslo politikammer ordre fra politipresidenten om å gå hjem til ham og ta storvask. Da de nektet å etterkomme ordren ble de avhentet av politiet og måtte vaske hr. Askvigs skittentøy under politioppsyn.

Transportvanskelighetene. Vi får stadig høre at det er vanskeligheten med transporten som er skyld i den dårlige forsynings situasjon f.eks. når det gjelder poteter og brensel, ja selv suktermangelen skal skyldes mangel på drivkraft ved transporten til detaljistene. Det faktiske forhold er imidlertid at knottproduksjonen er mer enn stor nok til å dekke norsk behov. I oktober 1944 er den beregnet til 1.090.000 hl. Herav tar lastebiler som kjører for tyskerne 230.000 og Wehrmacht 130.000 hl. Andre tyske rekvisisjoner beløper seg til 160.000 hl. slik at tyskerne tar ialt 520.000 hl. eller 48 % av den beregnede produksjon i måneden. Blir produksjonen mindre enn anslått tar tyskerne allikevel hva de har forlangt. Vi nevner i denne forbindelse også at den tyske rekvisisjon av motorvogner (person- og lastebiler) i okkupasjonstiden omfatter 25.000 - 30.000 vogner.

Befrielsen av Norge er begynt. Russiske tropper har jaget tyskerne ut av Kirkenes og store deler av Varanger. H.M.Kongen har i den anledning holdt en tale over London radio og fremholdt at de russiske tropper kommer som våpenbrødre i kampen mot den felles fiende, at de samarbeider med norske troppeavdelinger og at det er alle nordmenns plikt å understøtte befrierne på enhver måte. Denne oppfordring har en særlig adresse til de offentlige tjenestemenn. I henhold til avtalen mellom den russiske og den norske regjering skal norsk administrasjon gjenopprettes i de befriede områder så snart den militære situasjon tillater det. Det vil derfor være av den største betydning om offentlige tjenestemenn overalt kan stå klar til å overta hvervet. Tyskernes brutale krav om tvangsevakuering av Finnmark er sikkert fremsett bl.a. for å hindre en slik medvirkning. Vi har hatt anledning til å se et telegram fra en kommunal tjenestemann i en av byene nordpå. Det taler sitt eget tydelige språk og lyder slik:

"Styresmannen for Finnmark har ved forordning 17/10 bestemt at bl.a. kommunens fastlønnte funksjonærer som tjenesteplykt har å evakuere sydover etter nærmere bestemmelse av tidspunktet, som muligens egner seg som forestående. Når dette skjer vil altså byen bli uten brannvern, tross de fleste ønsker å bli på sin post sammen med den alt overveiende del av befolkningen ----!"

Utviklingen i Nord-Norge er et varsel til hele landet om stadig å være på vakt. Også i oss ligger sydpå kan befrielse komme helt plutselig. Men vi må være forberedt på tyske motforanstaltninger av den mest desperate og umenneskelige art. Vær derfor alltid klar til å møte uventede situasjoner og til å gjøre en avgjørende innsats for fædrelandet.

Krigs- og etterkrigsproblemer. Ettersom krigen med raske skritt nærmer seg sin avslutning, opptar etterkrigsproblemerne en stadig mer fremskutt plass i diskusjonen - både mann og mann imellom og i den frie presse. På bakgrunn av det man har kunnet iakttå av utviklingen i de land som allerede er befrikk, er politiske og sosiale spørsmål rykket inn i brennpunktet for interessen - også hos mange som tidligere ikke har interessert seg for politikk eller samfundsspørsmål. Denne økende åndelige beredskap er i og for seg et gledelig fenomen som lover godt for gjenreisningen og den videre utbygging av vårt demokratiske samfund etter krigen. Men det bør fremheves at diskusjonen av etterkrigsproblemerne ikke er av det gode forsåvidt den leder interessen bort fra de aktuelle oppgaver som krigen stiller oss overfor idag. Fienden er ennå ikke slått, oppgjørets siste fase vil stille både utefront og hjemmefront overfor hardere kamper og større prøvelser enn noen gang tidligere under krigen. Alt som er egnet til å svække vår årvåkenhet i kampen eller undergrave den jernharde solidaritet som er en forutsetning for at vi kan stå imot nasistenes trykk, må bannlyses så lenge kampen varer. I den senere tid har det i den almindelige diskusjon kunnet spores antydninger til en frontløsning på tvers av hovedkamplinjen og til hevdelse av særinteresser og politiske standpunkter med sikte på etterkrigstiden. En slik diskusjon er ikke uttrykk for andre motsetningsforhold enn dem som er naturlige og nødvendige i et moderne samfund og det er demokratiets uvurderlige styrke at problemene åpent kan drøftes mellom de interesserte parter. Tilspissingen i diskusjonen kan derfor sikkerlig ikke sees som uttrykk for noen avslapping i kampen, men snarere som utslag av en i og for seg naturlig selvsikkerhet. Allikevel er tendensen farlig - fordi den kan lede oppmerksomheten bort fra de aktuelle oppgaver og ennå mer fordi ethvert tegn på motsetningsforhold innen hjemmefronten øyeblikkelig blir utnyttet av nasistene i deres undergravningsarbeid. Heller ikke for oss statstjenestemenn er tiden inne til å fremsette noen krav i tilslutning til de problemer som gjør seg gjeldende spesielt for oss i denne tid. Her skal bare i all korthet nevnes et par av de forhold som særlig oppbar sinnsinn innen vår stand og hvor det vil bli nødvendig å finne en løsning når tiden er inne. Ett krav tør vi allerede nå sette fram, fordi

vi ikke derved gjør oss til talsmann for særinteresser, men for et grunnfestet syn innen hjemmefronten. Det er kravet om at alle nasister og stripet omgående skal fjernes fra statsadministrasjonen når landet er befrikk. Vi har i et tidligere nummer gitt uttrykk for vårt syn på dette spørsmål. I samme forbindelse vil vi nevne det psykiske press som stadig er blitt mer følelig for oss som følge av at vi under okkupasjonen ikke har kunne få full utløsning for vår arbeidskraft og vår arbeidsglede i de oppgaver statstjenesten har bød. I et korrupt system - under en ledelse som for en stor del er moralsk og faglig mindreverdige - utsatt for stadig press og vilkårlighet og under nødvendigheten av bestandig å måtte være på vakt mot å bli utnyttet i fiendens erinde, - har det for de fleste vært umulig å opprettholde noen virkelig interesse for det daglige arbeid. For utenforstående er det kanskje ikke lett å forstå hvilken påkjønning denne følelse av meningsløshet har betydd for statstjenestemennene - i tillegg til de andre påkjønninger som krigen har medført, bl.a. som følge av mangelfull ernæring. Intet synes imidlertid sikrere enn at det på dette område vil bli en total forandring når krigen er slutt, og at landets gjenreisning vil stille oss overfor oppgaver som krever anspenning av alle våre evner og utnyttelse av all vår faglige dyktighet og erfaring. Under gjenreisningen er vi klar til å stille oss til disposisjon for de oppgaver hvor vår innsats vil komme mest til nytte - uansett om den enkeltes personlige ønsker kanskje måtte gå i retning av andre oppgaver innen administrasjonen. Og vi tør gå ut fra at vi ikke derved for godt forspiller våre ønsker til den karriere innen statsadministrasjonen som vi etter vår utdannelse, tjenestetid og andre kvalifikasjoner ville ha oppnådd under forutsetning av normal utvikling. En statstjenestemann som i en overgangstid er uundverlig i den stilling han for øyeblikket innehar, bør selvsagt ikke av den grunn være avskåret fra å bli utnevnt i annet embede eller annen stilling som blir ledig ved okkupasjonens slutt, og som han etter vanlige regler ville være fortrinnsberettiget til. - Mer komplisert blir antagelig løsningen av de siste og viktigste spørsmål vi her skal nevne - lønnsproblemet. I disse krigsår med voldsomt økede leveomkostninger, har de offentlige tjenestemenns lønninger vært låst fast på samme nivå som før krigen - et nivå som de færreste vil hevde var for høyt. Det er neppe for meget sagt at en storpart av tjenestemennene under krigen har levet - og lever - under økonomiske vilkår som må karakteriseres som i tvil og på et materielt nivå som nærmer seg eksistensminimum. Mange har måttet realisere alle materielle resurser for overhodet å kunne holde liv i seg og sin familie. Statstjenestemennene står hva dette angår ikke i noen særstilling i forhold til andre lønsmottakere, men en sammenligning med noen andre grupper av befolkningen åpenbarer et misforhold som er löynespringende nok enn noengang tidligere. Vi gjør oss ingen illusjoner om at den første etterkrigstid vil gi noen anledning til plutselig økning i levestandarden her i landet, men vi presiserer at en utjevning av lønns- og leveforholdene mellom de forskjellige befolkningsgrupper er et av de problemer som etter krigen må tas opp til meget hurtig løsning. På dette punkt tror vi ikke at det hersker noen prinsipiell meningsforskjell innen hjemmefronten. Og på stats-tjenestemennenes vegne tør vi uttale håpet om at svare budsjetthensyn denne gang ikke må få lov til å stille seg hindrende i veien for at de offentlige lønninger blir fastsatt på et nivå som er rimelig i forhold til tjenestemennenes utdannelse, arbeidets betydning og de lønninger som betales for tilsvarende ytelser i det private næringsliv.

Folkestreik.

Før i tiden - i de store lønnskampers tid - var det streikevåpnet som var de fagorganiserte arbeideres viktigste våpen, og ble situasjonen riktig tilspisset, var det generalstreiken som det ble truet med. Idag står ikke lenger klasse mot klasse. Idag står et samlet folk i kamp mot undertrykkerne. I denne kamp har vi brukt mange slags våpen - trass i at vi er våpenløse. Streikevåpnet har vi ennå ikke brukt, men når tiden kommer og vår ære som folk krever det, da kan vi bruke det. Da proklameres folkestreik. Folkestreik er ikke klassestreik. Den er hele folkets totale og solidariske krigsinnsats. Da blir det ikke spørsmål om sjefer og underordnede, om arbeidsgivere og arbeidere. Da blir det sjefen som forlater arbeidsplass-

en i spissen for sine folk og låser døren. Da dødlegges all samfundsvirksomhet. Da skal ingen av våre materielle resurser tjene fienden, da skal ingen arbeide for tyskerne. at skapevirkningene i en slik situasjon også rammer oss selv, er vi klar over. men en krig kan ikke føres uten ofre. Og vi proklamerer ikke Folkestreik uten at det er uomgjengelig nødvendig. Hva enten vi er kjøpmenn, statsfunksjonærer, håndverkere eller kontormenn, advokater eller tannleger, så kreves vår personlig innsats. Vi har kanskje aldri drømt om å skulle streike. Mange er kanskje sin egen arbeidsgiver og mener at vi ikke kan streike mot oss selv. Tenk om igjen. Hele overskuddet av vår samfundsvirksomhet etter at våre absolutt nødvendige behov er dekket går idag til fienden. En folkestreik er derfor en streik mot fienden, og den som lusker unna, vil bli merket for alltid. De få unntak som må gjøres, vil det bli gjort klart rede for når streiken proklameres. Merk foreløpig følgende:

1. Folkestreik blir proklamert av Hjemmefrontens ledelse.
2. Ordren utsendes gjennom den frie presse og over London Radio.
3. Ingen må ta seg rite med i aksjoner som ikke er satt i verk av Hjemmefrontens ledelse.
4. Vi må om mulig forberede oss på den situasjon som oppstår når alle tilførsler stanser. Også vann, gass og elektrisitet kan bli avstengt i en kritisk situasjon. Sørg for tørrmelk eller boksemelk til spebarna.

Folkestreik - Vår hemmelige våpen

Trist slutt på i verden karriere. Lørdag 30. september fikk innenriksdepartementet ny sjef i all stillhet. Hagelin fikk "sykepermisjon" og Lippestad overtok etter ham. Det ble ingen "statsakt" denne gang, og ingen store overskrifter til tross for at Hagelin såvidt vi vet ikke er løst fra vervet som partiets nestfører. Om Hagelin har hans partifelle "professor" Herman Harris Aall uttalt at det var merkelig at en mann kunne bli norsk innenriksminister uten å ha en dråpe norsk blod i sine årer. "Han har svensk far og ikke arisk mor". Hagelin vokste opp i Bergen, men drog til Tyskland straks han ble voksen og oppholdt seg der til 1939. Han skal ha et lavt medlemsnummer i det tyske nasiparti. Om han er norsk statsborger vites ikke. Etter krigsutbruddet i 1939 kom han altså til Norge og slo seg ned på hotell Continental, hvor han hadde et værelse som stadig var avlåst. Rengjøringen kunne bare foregå etter spesiell tillatelse fra den vordende innenriksminister personlig. Quisling var i løpet av høsten og vinteren en hyppig gjest hos Hagelin som ellers var opptatt med "forretninger". Bl.a. hadde han sin gang i Forsvarsdeputet, hvor han påstod at han hadde fastfrosne tyske tilgodehavender som han foreslo at den norske stat skulle overta til betaling for våpen som Hagelin skulle skaffe fra Tyskland. Han vant imidlertid ingen tiltro, og fikk ingen penger av staten foreløpig. Hans første embetsgjøring som innenriksminister var innkjøp av bil som han gav ordre om å betales av statskassen - uten å oppgi prisen. Han kunne ikke skjønne en slik innvending som at der ikke var noe bevilgning på statsbudgettet til dekning av slike utgifter. I det hele tatt er han en typisk representant for de "fremtredende personer innen parti og stat" som ikke sjeldnor mellom statskassen og sin personlige kasse, og ble i så henseende - når vi ser bort fra føreren som er suveren også på dette felt - bare overtruffet av Lunde, som lenge sendte Finansdeputet regninger på rubb og rake fra representasjonsmiddager til blomster og smørbrød til kona. - Senere fikk han jo "ministrene" et vel fortjent tillegg i gasjen i form av kr. 30 000 for hver pr. år i representasjon. Dette beløp er også skattefritt. Hagelins svartebørs og svindelaffarer gikk så langt at hans partifelle vinagent Roald Dysthe anmeldte forholdet til politiet - med det karakteristiske resultat at Dysthe ble arrestert for en stund. Saken ble henvist til en undersøkelseskommissjon oppnevnt av partiet. Med de krefter partiet rår over er det ikke egnet til å forsøke at hele historien ble dysset ned. Hagelin maktet ikke å sette seg inn i noen av de sakområder som ble rasket sammen under Innenriksdeputet. Hans ordnende hånd kunne bare merkes i de typiske korrupsjonsaffarer når venner og slektninger skulle belønnes. Ellers gjald den politiske ledelse av deputet mer og mer over til innenriksråden, sak-

fører Dahl, som hadde det fortrinn at han var kjendt i landet. Herrenes spesi- itet ble forfølgelse offentlige tjenestemenn. Spørsmål vedk. tjenestemanns- løven, frilønn til avskjedigede o.s.v. ble lagt under Innenriksdeptet. Da ogs kommunale tjenestemenn skulle høre under Innenriksdeptet, fikk Hagelin og Dahl et rikt virkeområde for utrenskningsaksjoner og ansettelse av parti- feller, inntil man ten på tilgang av medløpere og blokaden av offentlige stillinger fremtvang større forsiktighet og nå praktisk talt har satt en stop- per for virksomheten.

Også i partiet har Hagelin hatt en sterkt dalende stjerne. Allerede i 1942 hadde han husarrest på grunn av svartebørstransaksjoner og var av den grunn forhindret fra å delta i førermøte m.v. i anl. av 2-årsjubileet for "makt"- overtakelsen den 25. september.

Størst motgang hadde Hagelin da han skulle lage "riksling", som skulle vært innkalt nettopp til 2-årsdagen. Planene er skrinlagt forlengst.

Hagelin har ikke løst noen sak, og klarte ikke engang å svare for seg selv når Innenriksdeptets saker var fore i "regjeringen", hvor den minste innvend- ing fra annet hold ledet til at saken måtte utsettes.

Det er sansynlig at Hagelins egentlige misjon var å tjene som tyskernes spe- sielle tillitsmann i administrasjonen og partiet. Han har ikke vært opp- gaven voksen, men hans tjenester har allikevel vært så pass verdifulle at han får beholde "ministergasjen" for den tid som er igjen før sammenbruddet. Des- uten vilde en avskjed av førerens stedfortreder vekke for stor oppsikt. Derfor "Sykepermisjon".

Idrettsspalten. Rapporten får stadig flere aktive utøvere. Fylkesmann Hunds- eid har ligget i trøning lenge og er nå startet i single-skillerklassen hvor- han gjør seg sterkt gjeldende. I et klagebrev til myndighetene kommer han bl. a. inn på utskrivningen av menneskap til Hirdens Bedriftsvern og anfører:

"Denne utskrivning synes å være foretatt uten noenslags forberedelse og omtanke. Her ble således bl.a. utskrevet forretningsførere i forsyningsnemd- er, skatteoppkreverer m.fl. for den off. administrasjon og forvaltning absolutt nødvendige folk. De som ikke måtte ble avhentet. De fleste ble dog etter inn- blanding fra fylket frigitt. - Skatteoppkreverkontoret og branntakstbestyrer- kontoret på Kongsberg er dog stengt fordi skatteoppkreveren er utskrevet og anmodning om fritak ble avslått..."

Videre heter det: "... Selv av partiet bør der kunne forlanges omtanke og orden. Den som ikke kan reformere seg selv kan neppe reformere andre..."

Blokaden av offentlige stillinger. Vi ser av Veterinærtidsskriftet at en del dyrleger fremdeles søker og får stillinger i statens og kommunens tjeneste. Dette er beklagelig, da dyrlegestillinger og andre stillinger i veterinær- vesenet ikke er unntatt fra blokaden av offentlige stillinger. Blokaden har virket så lenge at det er kjendt av alle og det er på tide at den blir hundre prosent effektiv for alle stillinger som det ikke er gjort uttrykkelig unntak for. Blokadebrytere må regne med å bli utelukket fra stillinger i statens og kommunens tjeneste etter krigen.

I denne forbindelse vil vi ikke unnlate å nevne et beklagelig tilfelle fra sen- traladministrasjonen. En embetsmann fungerte en kortere tid på vanlig måte for sin overordnede da denne var blitt arrestert. Nå har man for dette tidsrom for- langt utbetalt differansen mellom sin egen lønn og lønnen for den stilling som han fungerte i. Dette vil si det samme som at vedkommende ønsker seg betrakt- som den der har overtatt stillingen etter en arrestert kollega. Et klart parolebrudd.

Urstkrivningen til arbeidsinnsats. Samtlige handelsskoler i Oslo har fått anmod- ning om å sende oppgaver til arbeidsformidlingen over nåværende og nylig utøk- saminerte elever som etter nasjonalmyndighetenes bestemmelser skulle møte frem til registrering. De har nektet å levere slike oppgaver. De høyere skoler er anmodet om å levere oppgaver over artianere, men har av- slått. De er deretter fritatt for å levere oppgaver. Slik skal det være.

Rettelse. Vårt blad inneholdt i forrige nr. en oppgave over tilførsler av slakt- til Oslo slakterhus. Oppgaven skal omfatte tidsrommet 2/7 1943 - 20/7 1944 og ikke som anført 2/7 - 7/7 1944.

Oslo, 27. november 1844.

Konge og folk.

Idag for 39 år siden - den 27. november 1905 - fremstillet vår- nyvalgte konge seg for Stortinget for å avlegge ed til forfatningen, slik som grunnloven krever det. Stortingets daværende president Carl Berner uttalte etter edsavleggelsen at den nye konge ved å anta navnet Haakon VII hadde valgt et navn med en god klang i Norge som minnet om en rekke av vårt lands beste konger. Han ga samtidig uttrykk for sin sikre forvisning om at Kongen vilde møtes med det norske folk i tillitsfullt samarbeid. På eller ingen ante vel dengang hvor sanne disse ord skulle vise seg å bli.

"Et overveldende flertall av det norske folk og et enstemmig Storting valgte ham i 1905 til Norges konge. Under valgspråket "Alt for Norge" har han viget dette land all sin interesse i 35 fredelige, byggende år. Nå står han som det kjempende Norges trygge merkesmann. Han er ikke alene symbolet for det frie Norge vi alle kjemper for, men han er også det levende eksem- pel på hvordan kampen bør føres, fast i troen på sitt land og folk, konsek- vent i alle sine handlinger - og uredd."

Med disse ord innledes den minneboka som den norske regjering ga ut som en gave fra det norske folk til Kong Haakon på hans 70-års dag 3. au- gust 1942. Hele folket vil sikkert om ikke alt for lenge kunne stifte nær- mere bekjentskap med denne strålende bok. Vi vil her gjengi noen korte, karakteristiske utdrag, som hver især, hvor hun eller han står på sin store eller lille post på hjemmefronten, kan ta som en personlig hilsen fra Kongen.

Etter å ha omtalt Kongens svar, at han heller enn å ende sin konge- gjerning med å handle i strid med Norges grunnlov, folkets rettsbevisst- het, og hele sin livsoppfatning, ville abdisere for seg selv og hele sitt- hus, i tilfelle Regjeringen fant å måtte akseptere tyskernes krav på Elve- rum 10. april 1940 (kravet om quisling), skriver form Müller: "Kong Haakon var i dette øyeblikk ikke bare Regjeringens og Stortingets talsmann. Han var Norge selv. Og atter løp Kong Haakon I's kamprop, denne gang til sam- ling mot de tyske overfaldsmenn: Hold du fram som du stevner, om du vil finne nordmennes konge!"

Arne Ording tegner i sin artikkel "Kongen og krigen" et strålende bilde av vår Konge, som må gripe, glede og inspirere ethvert ekte norsk hjerte. Vi følger Kongens ferd under det dramatiske hendingsforløp med tunge avgjørelser, først under krigen i Norge, de kritiske timer i Oslo, på Hamar, Elverum, Nybergsund, Holde og Tromsø, senere i England under den fortsatte kamp der. Ording skriver: "Kongens faste holdning sommeren 1940 var en kilde til styrke for alle nordmenn, ikke minst for Regjerin- gens medlemmer. Denne nøkterne mann tvilte ikke et øyeblikk på seiren i en tid da det for mange så håpløst ut."

Under omtalen av de mange fra hjemmefronten som allerede i juni 1940 begynte å strømme over til England, og av Kongens nære kontakt med folk fra alle yrker og samfunnslag, forteller Ording bl.a. om en fattig skole- lærer som var overbevist om at Gud selv hadde pålagt ham å reise over for å fortelle Kongen at han var et redskap for Guds vilje med det norske folk. "Hva er grunnen til at Kongen har fått en slik enestående stilling i fol- kets sinn?" spør Ording, og hans svar dekker på en slående måte hva vi nordmenn tenker og føler og gir samtidig en god karakteristikk av vår kjære Konge: "I kritiske tider vil et folk alltid gripe tilbake i sin his- torie og hente styrke fra sine historiske minner. Det gamle norske konge- rike i sagatiden har alltid hatt makt over vår fantasi og mange føler at kongedømmet er bærer av en nasjonal-historisk tradisjon. Men det er ikke det eneste. Kongen har kunnet samle folket fordi han ikke har ført noen personlig politikk. Han har virkelig stått utenfor partiene, og mens vi etter 1905 har hatt f.eks. et kommunistisk parti, har vi aldri hatt noen republikansk bevegelse. Kongen hadde i all sin ferd vist et ekte demokra- tisk sinnelag, og han la ikke sjul på at nazismen og alt dens vesen var

ham motbydelig. Kongen bor på sitt landsted utenfor London og han lever nå som alltid for enkelt og fordringsløst. Hans halbred har hele tiden vært god, han er like rask som før, og han bærer sine år lett. De som taler med ham, blir slått av hans hjertelighet og av hans ofte meget uhøytidelige spøkefullhet. De forstår at han er en nøktern mann som straks gjenomskuer fraser og humbug, og som er ganske uimottagelig for smiger eller intriger. Han har en utmerket hukommelse og han har omfattende kunnskaper både om norske og internasjonale forhold. Han har et forunderlig sikkert politisk skjønn. I tiden etter 9. april var det ofte anledning til å træfeil, og det kunne ha kostet oss meget. - Men fremforalt har kongen en inære moralsk styrke, en dyp og ekte trofasthet som kanskje er den viktigste kilde til hans storhet."

Stortingspresident Hambro sa i 1930 ved kongens 25-års jubileum at de årene som var gått siden kongevalget i 1905 hadde gjort det klart at det historisk riktige også var det kloke og fremsynte - "Hvor klokt og hvor fremsynt, kan først den kommende tid erkjenne tilfulle." Vi ser idag disse ord bekreftet. Og som Wilhelm Keilhau skriver: "Det har vært kongens personlige appeller til folket som har betydd mest for å reise motstandsviljen. Det er først og fremst hans hjemkomst hele folket venter på. Og det har hendt før i vår historie at en norsk konge med sin hær er kommet hjem til landet vestfra."

Utrensningen i statsadministrasjonen. Vi har tidligere fremhevet betydningen av at oppgjøret med krigsforbryterne skjer hurtig og uten alt for mange omsvøp. Hva angår offentlige tjenestemenn fastslår som bekjent den provisoriske anordning av 26/2-1943 om gjenoprettelse av lovlige forhold i den offentlige tjeneste i Norge - at de straks skal fjernes fra tjenesten" såfremt det er grunn til å anta at de i strid med den provisoriske anordning av 22/1-1942 har vært medlemmer av NS eller søkt om eller opprettet holdt medlemskap i parti eller noen av dens sideorganisasjoner. Det har vært noen tvil om hvordan denne bestemmelse er å forstå. Gir den adgang til å avskjedige NS-folk fra tjenesten uten videre, eller dreier det seg bare om en suspensjonsregel som forutsetter at spørsmålet om avskjed senere blir avgjort ved straffedom (jfr. straffelovens prgr. 16 nr. 1, 29 nr. 1 og 2 og 30 nr. 1 sammenholdt med prgr. 2-4 i prov. anordn. av 22/1-1942 om tillegg til straffelovgivningen om forrederi) eller etter de vanlige regler om avskjedigelse av offentlige tjenestemenn (straffelovens ikrafttredelseslov prgr. 10 og tjenestemannslovens prgr. 22). Anordningen er ikke klar på dette punkt. Ordlyden tyder dog nærmest på at det har vært meningen å gi en suspensjonsregel. For så vidt vedkommende embeds- eller tjenestemann som "fjernes" fra stillingen er ansatt før okkupasjonen, blir konsekvensen av denne forståelse at han beholder sin fulle lønn inntil avskjedsspørsmålet er avgjort i de omstendelige former som vår lovgivning foreskriver for slike avgjørelser. Og dette uansett om hans medlemskap i NS er vitterlig for alle. Vi finner dette resultat lite heldig, og tror at det vil virke direkte støtende på rettsfølelsen både i og utenfor stats-tjenesten. Hvis vitterlige NS-folk skal få beholde sin lønn som offentlige tjenestemenn i et kortere eller lengre tidsrum etter befrielsen, vil dette ikke bidra til å skape klare linjer i etterkrigsoppgjøret og i folks syn på krigsforbryterne. I de aller fleste tilfelle vil spørsmålet om medlemskap har foreligget eller ikke, være nokså på det rene. Risikoen for feilgrep vil derfor være forholdsvis liten om det gis administrasjonen adgang til øyeblikkelig å avskjedige alle NS-folk fra den offentlige tjeneste så snart landet er befri. Skulle det hende at en tjenestemann blir avskjediget på feilaktig grunnlag, vil han her som ellers ha adgang til å få vedtaket prøvet av domstolene.

De vanskeligheter som her er nevnt, gjør seg bare gjeldende i forhold til embeds- og tjenestemenn som er ansatt før okkupasjonen. Ansettelse som er foretatt under okkupasjonen, har ingen rettsvirkning utover denne, og det er neppe noe rettslig til hinder for at stillingenes innehavere uten formaliteter blir fjernet så snart landet er befri. Men det er selvfølgelig ikke så at det blir aktuelt å fjerne alle dem som er kommet inn i stats-tjenesten under okkupasjonen. Blandt dem som er ansatt før blokade-parolen kom, er det mange som det hverken politisk eller faglig er noe å utsette

på. Disse folk vil det offentlige sikkerlig få god bruk for etter krigen og man må regne med at de vil få oppfordring til å fortsette i sine stillinger inntil videre. En annen sak er, at stillinger som er blitt besatt under okkupasjonen, eventuelt vil måtte kunngjøres ledige når krigen er slutt, og at de nåværende innehavere da ikke vil ha noen fortrinn fremfor andre kvalifiserte ansøkere.

Til Norske Dommere. I et tidligere nummer av vårt blad gjenga vi to punkter av et opprop som var blitt tilstillet de norske dommere. Vi tar denne gang med de øvrige tre punkter av oppropet:

1. I Lovtidende nr. 27 for 1944 er offentliggjort en "Lov om rettergangs-måten i straffesaker for arbeidstjenesterettene. I prgr. 1 heter det mellom annet at dommerne bør tilhøre arbeidstjenesten. Dersom noen norsk jurist skulle bli oppnevnt av "Ministerpresidenten" til medlem av denne domstol, som er en ren NS domstol hvis opprettelse og virksomhet er i strid med våre rettsbegreper, er det selvsagt at han nekter. Like selvsagt er det at rettsanmodninger fra denne domstol ikke etterkommes. Tross lovens prgr. 13 vil ingen advokat møte som forsvarer ved domstolen.

2. Enhver dommer må etter oppnådd aldersgrense gå på døgen. Det er som bekjent av ledelsen utstedt parole om boikott av offentlige stillinger og det vil bli betraktet som parolebrudd å fortsette utover aldersgrensen.

3. Et grelt eksempel på rettstilstanden i Norge idag er Justisdepartementets skriv av 15. sept. til fylkesførerne om oppnevning av forliksmann, domsmenn, skjønsmenn og rettsvitner. Det lyder slik: "I mehold av lov av 14. september 1944 om oppnevning av forliksmenn, domsmenn m.v. prgr. 2, 2. ledd og prgr. 8, 2. ledd har sjefen for Justisdepartementet gitt fylkesførerne - eller etter fullmakt kretsførerne - fullmakt til å kreve at ordførernes oppnevninger blir lagt frem for departementet til endelig avgjørelse. Etter samråd med NS Generalsekretariat skal partiets medvirkning foregå slik: Ordføreren oversender til kretsføreren til politisk bedømmelse en liste over de personer han akter å oppnevne til de forskjellige utvalg. Såfremt ordføreren oppnevning står i strid med kretsføreren politiske bedømmelse, kan denne gjennom fylkesføreren kreve at saken blir lagt frem for Justisdepartementet til endelig avgjørelse. En innskjerper lovens bestemmelser om at slikt krav må settes frem innen 14 dager etter oppnevningen."

Hensikten er m.a. den å få en spion tilstede i alle retter.

Benådning mot betaling. En av de mest kjente svarthandlere nordpå, kjøpmann Gustav Nyborg, 68 i Vesterålen, ble ved Vesterålen prisretts dom av 30. april 1943 for en rekke pris- og rasjoneringsovertrедelser idømt 30 dagers fengsel og en bot på kr. 3000 samt inndragning av kr. 2000. Prislagsmannsretten forkastet domfeltens anke samtidig som den forhøyet fengselsstraffen fra 30 til 90 dager. Anke over prislagsmannsrettens dom ble forkastet av Høyesterett. Etter at prisrettens dom forelå, men før saken ennå var behandlet av lagmannsretten, rettet domfelte gjennom sveitfører Vestgren, Svolvær, en henvendelse til "justisministeren" med anmodning om benådning. Han erklarte seg herunder villig til å betale kr. 2000 eller mere til legionen, dersom han ble benådet. Det som særlig interesserte i denne sak er Riisnæs's svar hvorav vi hitsetter følgende: "Når saken er kommet så langt som den er, er det rimelig at den går sin gang og blir avgjort av prislagsmannsretten. Helt anderledes stiller forholdet seg når prislagsmannsrettens dom foreligger. Hvis de ikke skulle være tilfreds med prislagsmannsrettens dom vil de kunne søke benådning, og etter sakens opplysninger skulle benådningsspørsmålet ligge gunstig an for Dem. Særlig såfremt De viste Deres gode sinnelag ved en gave til frontkjemparkontoret, således som De skal ha tilbudt sveitføreren, vil også dette være en støtte for Deres søknad."

Nytt bilregister. For å lette tyskernes rekvisisjoner av biler skal Transportdirektoratet bringe istand nytt bilregister ved hjelp av de lokale transportutvalg. I direktoratets rundskriv av 31. oktober 1944 er bestemt at der ved hvert transportutvalg skal ansettes en registerfører fra Rikshirden. Han skal lønnes med kr. 500 pr. måned, men skal i tillegg hertil ha en godtgjørelse av kr. 5.- pr. bil som rekvisisjonsmyndighetene ikke tidligere har hatt rede på.

Thv. postinspektør Olaf Edvard Thorp ble for en tid siden arresteret av Gestapo. Etter et par ukers ferd meddelte politiet at han var død på Grini anstalt givelig av lungebetandelse. Liket ble ikke utlevet, men ble kjørt til Krematoriet under streng bevokning av politiet en halv time før bisettelsen. Det ble vaktet på at ingen fikk se liket før det ble brent. Om den virkelige dødsårsak kan enhver sikkert gjøre seg opp en mening.

Med Quisling for Norge. En av nazismens vakreste blomster i Norge er politipresident Gard Holtskog i Finnmark. Etter en fortid som omfattet bl.a) ervervsmessig fosterfordrivelse drev han ved krigens begynnelse en obskur sakkførerpraksis i Oslo. Han meldte seg straks til tjeneste for den nye tid. Etter å vært benyttet til forskjellige delikate oppdrag av Jonas Lie, ble han med brask og bram gjort til politimester i Sarpsborg. Her dummet han seg så ettertrykkelig ut både ved embetshandlinger og offentlige uttalelser, at han en tid ble satt til å gjøre fronttjeneste ved 1. politikompani. Som belønning for sin frontinnsats ble han etter hjemkomsten gjort til "politipresident" i Finnmark. Han har ikke latt noen anledning gå fra seg til offentlig å fremheve sin politiinnsats og fremholde seg selv som den bolde kjemper mot bolsjevisme og folkefiender. Hans positur er ikke blitt mindre krampaktig etter hvert som russerne er rykket ham nærmere inn på livet. For å bruke hans egne ord i dagspressen: "Alle disposisjoner for å sikre sivilfolket var derfor truffet i tide og politiets oppgave var tilrettelagt til den minste detalj .." Den minste detalj er formodentlig at han nylig fant det påkrevet å telegrafere til Politidepartementet om å få sendt nordover noen store bilder av Quisling og Jonas Lie. Telegrammet sluttet med denne hilsen: "Vår ære er troskap."

Nye arrestasjoner. Oslo politi er i den siste tid blitt tappet for ennå flere av sine folk i ledende stilling. Politispektør Stavnum og politifullmektigene Arnesen og Magnussen ble tatt av tysk sikkerhetspoliti den 4. november. Pfm. Magnussen ble skutt under arrestasjonen. Den 8. november ble politifullmektigene Gjøviken og Utengen arrestert. De gjorde alle tjeneste i ordensavdelingen, hvor situasjonen etter dette ikke kan bli annet enn kaotisk.

Fiskeavtalen med Tyskland. Det er nå ført forhandlinger om fordelingen av fisken og silda i 1945. Resultatet ble at fordelingen skal skje etter de samme prosentsetser som i 1944. Mengdemessig betyr dette en katastrofal forverring for de norske forsyninger. Krigsutviklingen og tilførselsvanskene vil føre til at det i 1945 ikke på langt nær kan regnes med det samme fangstutbytte som tidligere. Evakueringen av Finnmark og mulige andre deler av Nord-Norge vil føre til en betraktelig nedgang i fangstutbyttet. Det hersker også stor uvisshet om hvorvidt vintersildfisket og Lofotfisket kan gjennomføres. Under disse omstendigheter hadde man fra norsk side næret et berettiget krav om revisjon av prosentsetsene til fordel for de norske forsyninger. Dette var imidlertid noe tyskerne ikke vilde høre på, ja ikke en gang en anmodning om utsettelse av forhandlingene til man fikk større klarhet over utviklingen, fant de å kunne imøtekomme. Fra norsk side burde man bestemt ha motsatt seg å undertegne slike avtaler, men muligheten av virkelig å holde igjen overfor tyskernes urimelige krav, synes å stå de styrende myndigheter meget fjern.

Blokaden av offentlige stillinger. Som tidligere nevnt er blokaden etter hvert blitt ganske effektiv. Det forekommer imidlertid ennå en og annen gang at folk også utenfor NS egne rekker søker stillinger i strid med gjeldende parole. Da blokaden nå må forutsettes å være almindelig kjent, forbeholder vi oss for fremtiden å offentliggjøre navnene på dem som på denne måte viser sin illoyalitet. Vi gjentar derfor: Ingen nordmann søker ledige offentlige stillinger eller halvoffentlige stillinger som f.eks. i A/S Vinmonopolet og A/S Oslo Sporveier. Blokaden gjelder også bistillinger samt stillinger som er midlertidig ledige, s.eks. ferie-, sykevikariater o.l. Den omfatter nå også Statsbanene i fullt omfang. Unntatt er bare sykehusbetjening, leger og pleiepersonale samt mannskaper og befal ved landets brannvesener.

Unnskyldningene. En av våre fri aviser innholdt for en tid siden en liten artikkel om en kjent politimann som i krigens første år var medlem av NS, men som siden har meldt seg ut og nå hører til dem som ror med lange, seige tak. Avisen fant det nødvendig å gjenkalle i erindringen mannens forskjellige meritter fra den tid da det tyske våpen hadde medgang. Og foranledningen var for å bruke artikkelens eget uttrykk - at vedkommende hadde forstått å skaffe seg en "heiagjeng" som benyttet enhver anledning til å fremheve hvilken strålende jössing han nå er og de mange utmerkete unnskyldninger som kan anføres til hans fordel. - Dette er ikke noe enkeltstående tilfelle. Mer enn én tidligere NS-mann i administrasjonen har i sin bekjentskapskrets en eller annen beundrer som - til atskillig forbauselse for flertallet av dem som kjenner til forholdet - har det travelt med å fremholde alle de unnskyldninger som gjør seg gjeldende i vedkommendes tilfelle og alle de gode grunner som taler for å "glemme" alt det gamle for hans vedkommende.

Med all respekt for de bolde forsvareres motiver, må det være tillatt å minne om at vi tross alt har å gjøre med folk som har gjort seg skyldig i landsforræderi slik som denne forbrytelse er beskrevet i Norges straffelov. - Det vil ikke være bra for utviklingen av rettsbegrepene her i landet om oppgjøret med disse forbrytere skal bli innhyllet i en atmosfære av "forståelse" og "fordragelighet". La oss derfor se litt på de unnskyldningene som vanligvis blir anført - om de virkelig er av den art at de kan godtas til unnskyldning for den forbrytelse som i krigstid er den alvorligste av alle. - Av og til hører en sagt: "Han måtte vel melde seg inn..." La oss med en gang slå fast at ingen har måttet melde seg inn i NS. Vi var under press, det er så. Vi måtte alle på et bestemt tidspunkt regne med å bli avskjediget hvis vi ikke falt til fote, og for enkelte var vel muligheten for arrestasjon så nærliggende at den måtte tas i betraktning. Men mer enn dette risikerte vi heller ikke. Hvor det gjaldt folk uten økonomiske resurser og med familie å forsørge, er det i beste fall forklarlig at de i et svakt øyeblikk gav etter for hensynet til fedrelandet. Den alt overveiende del av statsstjernerne gjorde det ikke - uten hensyn til forsørgelsesbyrde eller ikkeforsørgelsesbyrde. Er det en unnskyldning for en mann at han er mer karaktersvak og unnfalende en 98 % av hans landsmenn, vel - da unnskylder vi ham. - Så kommer vi til det som av og til blir sagt om nåværende og tidligere NS-medlemmer: at de er "overbeviste nazister" og bare har tatt konsekvensene av sitt politiske syn. Til dette er å si at etter den rettsfølelse som er grunnfestet her i landet, er vold og drap små forbrytelser sammenlignet med det å påtvinge et folk en samfundsordning som det ikke ønsker, ja som det endog har en direkte motbydelighet for. Og den som er med på å voldta et helt folk for å tilfredsstille sin maktbrynde, er ikke bedre enn den som er villig til å svike sitt land av pengebegjær. Den som ved medlemskap i NS er gått inn for nazismen i Norge, har ikke bare vært med på å øve vold mot sine landsmenn og anslag mot landets statsforfatning - han har sogar gjort det i ledtog med landets fiender og med direkte støtte av dem. Har han vært "overbevist" om berettigelsen av dette, så kan vi ikke dømme ham mildere av den grunn - tvert imot. - Mer bestikkende er kanskje det argument som stadig høres: at "han mente å tjene landets interesser best" ved å melde seg inn i partiet, fordi Tyskland allikevel ville vinne krigen og at det gjaldt å redde hva reddas kunne og gjøre det best mulige ut av situasjonen o.s.v. Disse selvpoppgivelsens argumenter kunne muligens respekteres hvis det var så at vi i en nødssituasjon var overlatt til oss selv og måtte velge en kurs uten støtte av landets lovlige statsmyndigheter. Men som alle vet, var det ikke så. Konge og regjering holdt hele tiden en klar kurs - med full tilslutning av det store flertall av befolkningen (at denne kurs senere har vist seg å være den eneste riktige, skal vi i denne forbindelse ikke påberope oss). En mann med nasjonale instinkter i behold er i en slik situasjon klar over at han har å bøye seg loyalt for landets x)presset og lot hensynet til sin egen familie gå foran ..